

der methode pleit. Sterfte nul; slechts één vertraagde genezing tengevolge van een onverklaarbare nabloeding in de buikholte. Anatomisch gevolg zeer goed. Functioneel eveneens. Slechts bij één patiënte bleef de bloeding nog te sterk. RIECK vermoedt echter, dat zij in dit geval voornamelijk in het slijmvlies van het halskanaal en niet in dat van het overgebleven baarmoederstompje ontstond. Terwijl nu verder bij 5 patiënten, bij wie om verschillende redenen, zooals myoom, verdenking van kanker of climacterium, bijna het geheele (of het geheele) baarmoederlichaam werd weggenomen, de menstruatie in het vervolg geheel uitbleef, werd zij bij 19 vrouwen tot de normale sterkte, duur en regelmatigheid teruggebracht, zoodat het doel der operatie volledig bereikt was. Ook werd het climacterium bij deze vrouwen door de behandeling niet kunstmatig vervroegd.

Haast nog beter dan de gevolgen, wat de menstruatie betreft, was de uitwerking op de in vele gevallen vroeger aanwezig geweest zijnde dysmenorrhoe. De pijnen bij de maandelijksche periode verdwenen na de operatie geheel en werden er ook in geen enkel geval door opgewekt. Volgens RIECK verdient in vele gevallen de defundatio uteri de voorkeur boven Röntgenbehandeling.

A. J. M. LAMERS.

OVERZICHT VAN WEEKBLADEN.

Berliner klinische Wochenschrift 1917, No. 45.

C. HART. *Ueber die Beziehungen zwischen endokrinem System und Konstitution.* — Een belangwekkend slechts uitvoerig mede te deelen artikel.

E. VOGT. *Kasuistischer Beitrag zur Kenntnis der eitrigen Meningitis in der Gravidität.*

L. BERZELLER. *Ueber die Organisation der Ausführung der WASSERMANNschen Reaktion.* — De schrijver heeft een fijne methode uitgewerkt voor micro-onderzoek op de reactie van WASSERMANN en wel een quantitative methode. Daarbij heeft men slechts 1 of enkele druppels serum noodig. Op deze wijze kan men de reactie en haar voortdurend gedrag gemakkelijk nagaan, en is men in staat tot het verrichten van massa-onderzoekingen. In één uur kunnen 100 sera, waarvan slechts 1 druppel noodig is, met de noodige ingrediënten worden gemengd voor het onderzoek.

ENGWER. *Ueber intravenöse Jodinjektionen bei Syphilis und Beziehungen des Jods zum Blutbilde und zum Blutdruck.* Als vervolg van zijn artikel (*Münch. med. Wochenschr.*, n°. 23) deelt ENGWER mede, hoe hij bij syphilis om den anderen dag 5 gr. jodnatrium in 50 water intraveneus inspuit, totdat 100 gram verbruikt zijn. Eens beleefde hij een snel voorbijgaande vergiftiging met koorts en oedeem der oogleden; hij vond in het bloed toen een geweldig percentage aan eosinophile cellen (44 pCt.). Weliswaar vindt men vaak onder jodium-behandeling leucopenie met lymphocytose, maar wanneer men de uiteenloopende bloedbeelden bij syphilis in aanmerking neemt, valt er weinig bepaalds te zeggen omtrent de veranderingen in dit beeld door jodium. De bloedsdruk, dien LEHNDORFF zag schommelen na intraveneuse inspuiting van isotonische INa-oplossing doet dit pas bij gebruik van hypertonische oplossingen, bij arteriosclerose is dit te bedenken. Abortus kan het gevolg zijn van het gebruik van groote giften jodium. Ook zij men bedacht op hyperthyreose bij aandoeningen der schildklier.

HANS SCHAEFER. *Eine neue fortlaufende Naht.*

Deutsche medizinische Wochenschrift 1917, No. 44.

LUBARSCH. *Ueber Aufgaben und Ziele der pathologischen Forschung und Lehre. Vorlesung bei der Uebnahme der Professur für allgemeine Pathologie und Pathologische Anatomie am 15 Oktober 1917.*

R. KLAPP. *Die verstärkte Prophylaxe bei Kriegsverletzungen durch Tiejenantiseptis mit MORGENROTH'schen Chininderivaten.* — Wordt uitvoerig gerefereerd.

ENDERLEN. *Ein Beitrag zur Nervenmaht.*

H. STRAUB. *Ueber partiellen Sinusvorhofblock beim Menschen.* — Mededeeling van 2 gevallen van ritmus-stoornis van het hart, waardoor de pols het beeld vertoonde van voortdurenden bigeminus. Ter verklaring wordt een gedeeltelijke sinus-voorhof-blokkade aangenomen (3:2). De bijzonderheden dezer gevallen zijn gelegen in: 1°. Duidelijke groepenvorming der voorhofsystolae met verlenging van het interval sinus-voorhof bij elke tweede systole. 2°. Verlenging van het interval voorhof-kamer bij elke eerste systole eener groep; daardoor verdwijnt de groepvorming weder in den kamer-rhythmus. 3°. Een aberratie van den geleidingsprikkel met vorming van een atypisch kamer-electrocardiogram bij die tweede prikkels eener groep, die bij uitzondering abnormaal spoedig op de eerste volgen. 4°. De waarneming van den overgang van 3:2 sinus-voorhof-blokkade tot 2:1 blokkade en omgekeerd. Door 2:1 blokkade ontstaat een volkomen regelmatige rythmus, die als iets bijzonders slechts door den overgang tot 3:2 blokkade kan worden herkend. Beteekenis dezer waarnemingen voor de paroxysmale tachycardie en de voortdurende bradycardie. De gewone verklaring van verhoogden weerstand voor de geleiding is bij deze gedeeltelijke sinus-voorhof-blokkade niet toepasselijk. De schrijver zoekt de verklaring in een wanverhouding tusschen prikkelsterkte en prikkelbaarheid.

H. KÄMMERER. *Bemerkungen zu C. BRUCK's neuesten serochemischen Untersuchungen.* — De neerslag-reactie van BRUCK met melkzuur in verdund, geïnactiveerd serum met behulp waarvan syphilis zou kunnen worden aangetoond, wordt aan een onderzoek onderworpen. Het blijkt, dat door de verhitting op 56° eiwit in het serum wordt gedenatureerd en het alkali-gehalte verhoogd. Dit eiwit verbindt zich met het alkali tot alkali-albuminaat. Door toevoeging van zuur verandert de reactie van het serum in een zure en wordt tevens het alkali van het albuminaat tot een zout gebonden. Geringe hoeveelheden zout slaan in zure vloeistof het eiwit neer. In actief serum is de reactie belangrijk veel zwakker. Twijfelachtig is, of de reactie juist met de globulinen iets te maken heeft. Wellicht bezit juist het melkzuur nog bijzondere eigenschappen, waardoor het op de globulinen werkt of met syphilis bepaald verband houdt.

E. FRIEDBERGER. *Ueber Immunitätsreaktionen mit dem Bazillus WEIL—FELIX una über seine ätiologische Bedeutung für das Fleckfieber. (Schluss).* — Het onderzoek knoopt zich vast aan twee gevallen van vlek-typhus. Het blijkt, dat het serum alle immuniteits-reacties tegenover den bacil van WEIL en FELIX vertoonde en dat ook de proef van PFEIFFER positief uitviel. De bacil was een ziekteverwekker voor dieren. Duidelijk blijkt, dat X19 de eigenlijke ziekteoorzaak is in de meeste gevallen van vlektyphus, al kan het ziektebeeld ook na besmetting met andere bacteriën ontstaan. Protozoën verwekken de ziekte niet; de verklaringen voor de immuniteitsreacties ten opzichte van den bacillus proteus als van niet specifieke aard gaan niet op. FRIEDBERGER wil den bacil van WEIL-FELIX noemen *Bacillus typhi exanthematici*.

JULIUS RITTER. *Die Ernährung der Säuglinge während der Kriegszeit.*

JOS. KOCH. *Zur Uebertragung des Erregers des europäischen Rückfallfiebers durch die Kleiderlaus. Bemerkungen zu den Ausführungen des Herrn Prof. M. MAYER.*

P. W. PHILIPP. *Submuköses Hämatom der Uvula.* — Oorzaak van het haematoom was barsting eener kleinen ader aan de voorvlakte der huid. Het haematoom barstte den volgende dag zonder nabloedingen. Oorzaak der gansche geschiedenis onbekend.

Oeffentliches Gesundheitswesen. PISTOR. *Medizinalministerium in Preussen oder Reichsamt für öffentliches Gesundheitswesen.*

Soziale Hygiene und Medizin. GUSTAV TUGENDREICH. *Zur Frage der Jugendämter.*

ROTT. *Das Jugendamt der Stadt Berlin.*

Standesangelegenheiten. EBERMAYER. *Rechtsfragen aus der ärztlichen Praxis. (Schluss).*

Feuilleton. KARL BORNSTEIN. *Tagung der Aerztlichen Abteilungen der Waffenbrüderlichen Vereinigungen Deutschlands, Oesterreichs und Ungarns in Baden bei Wien, 11 bis 13 Okt. 1917.*
Kleine Mitteilungen.

The British medical Journal, No. 2964, 20 October 1917.

RUTHERFORD MORISON. *Remarks on the treatment of infected, especially war, wounds.*

A. RENDLE SHORT, J. S. ARKLE and C. KING. *Report on wound treatment by brilliant green paste.* — De uitkomsten worden beschreven en zijn zeer bevredigend. Na uitsnijding der wond worden de wonden tot in alle hoeken besmeerd met de pasta. Gewoonlijk zijn zij na 3 dagen vrij van kiemen, zooals microscopisch onderzoek aantoonde, dan worden zij secundair gehecht. Gecompliceerde beenbreuken met gewrichtsaandoening, zeer diepe spierwonden kwamen in twee weken tot genezing.

H. M. W. GRAY. *The use of liquid paraffin in the treatment of war wounds.*

CHARLES F. WHITE. *Reinfection in syphilis; with observations on 28 cases.* — Medegedeeld worden 28 door den schrijver zelf waargenomen gevallen. Als strengen eisch stelt hij, dat bij het eerste, primaire affect de spirochaeten en de reactie van WASSERMANN zijn vastgesteld en dat bij de herbesmetting de spirochaeten zijn aangetoond, terwijl de serum-reactie nog negatief is. Aan deze eischen voldoen 10 gevallen. De overige 18 voldoen slechts, maar dan toch ook geheel aan klinische eischen.

H. C. DONALD and A. M. DAVIDSON. *The medical treatment of gonorrhoea.* — Om voor goed uit te maken, of de gonorrhoe niet beter of even goed kan worden genezen zonder uitspoeling en onder gelijktijdige inwendige irrigatie door de urine na het ingeven van geneesmiddelen, werden een paar honderd lijdende aan een kuur onderworpen met den drank van FOURNIER met diuretische kruiden bereid, verder hyosciamine en folia bucco. Maar de uitkomst deed vrij spoedig tot de uitspoelingsbehandeling terugkeeren. Veel langer duurde de etteruitvloeiing, de pijn, terwijl oedeem ontstond om de urethra heen. Ook werden meer verhardingen en abscessen om de urethra heen gezien; de andere complicaties waren als gewoonlijk. Het bleek, dat tal van gevallen recidiveerden en dat ook veel meer gevallen chronisch werden.

NORMAN PATTERSON. *Operations on the nasal sinuses carried out through temporary opening in the septum (transseptal).*

A. E. CARVER. *Dosage in the therapeutic administration of thyroid gland substance.* — Het artikel slaat op de 3 praeparaten, in Engeland in gebruik, de fabriekstabletten, het handelsextract en dat der Britsche Pharmacopoea. Het laatste is veel krachtiger dan de beide vorige. De apothekers schijnen vaak het extr. sicc. uit den handel te geven in plaats van dat der pharmacopoea.

ARTHUR CROOK. *A case of contracted pelvis; caesarean section thrice.*

The Lancet No. 4912, 20 October 1917.

ARTHUR NEWSHOLME. *The relations of tuberculosis to war conditions. With remarks on some aspects of the administrative control of tuberculosis.* — Het artikel, geschreven naar aanleiding van de toeneming der tuberculose zowel bij vrouwen als bij mannen in Engeland bevat geen opmerkelijk nieuwe gezichtspunten.

E. F. BASHFORD. *Sterilisation by DAKIN'S solution and the occurrence of secondary haemorrhage.*

W. D'ESTE EMERY. *The retraction of blood clots, with two methods for securing a large yield of serum.* — De schrijver bestudeerde de vorming van het bloedstolsel, zijn samentrekking en de uitpersing van serum. Het snelst en het best trekt zich het stolsel samen in nauwe buisjes. Zeer reine oppervlakte van het glas, versheid van het glas zijn voor de stolling noodig, zonder dat het stolsel aan den wand kleeft, het laatste gaat de algeheele samenstelling tegen. Paraffinebedekking van den wand doet vooral het stolsel aankleven. Lage temperatuur is schadelijk voor het proces, dat zijn beste voorwaarden vindt bij 37.5°. Het bloed uit de ader moet in een warm vat worden opgevangen. Ten slotte wordt een methode aan de hand gedaan, waarbij de grootste hoeveelheid serum uit het stolsel wordt gewonnen. Dit geschiedt door opvangen van het bloed in een vat, welks bodem met paraffine is bedekt.

J. CAMPBELL. *Gastric atony and war neurasthenia.* — Talrijke neurasthenische soldaten komen met klachten over de maag en den buik, die niet als voorgewend moeten worden beschouwd. Velen klagen ook over het hart. Pijn in het epigastrium, vooral na het

eten, wat velen bang maakt voor eten. Bij onderzoek wordt uitbreiding van de maaggrenzen naar boven en links gevonden. Dit wordt aan atonie toegeschreven, het gevolg van vagus-verlamming of prikkeling van den nerv. splanchnicus. In het laatste geval zou de aandoening sneller genezen. Bij de behandeling wordt toegepast prikkeling in het epigastrium met de vingers tot het opwekken van maagbewegingen.

LULLUM WOOD BATHURST. *Diathermy for the treatment of certain local abnormalities of the skin.* — Wratten, moedervlekken en andere uitslagen kunnen op onpijnlijke wijze worden weggemaakt door de vonken te laten overspringen op een zilveren knopje, geplaatst even boven den huiduitslag, terwijl de lijder verbonden wordt met een stroom van hooge frequentie. De methode verdient de aandacht. Bij een dame werden een aantal vlekjes van het gelaat in 10 minuten weggemaakt.

P. FILDES and S. L. BAKER. *The relation of the case of cerebrospinal fever to the positive contacts.* — Is de lijder aan epidemische meningitis van te voren een drager van het organisme geweest? De schrijver onderzocht 26 personen, die later meningitis kregen; kort te voren, enkelen nog 2—4 dagen vóór het uitbreken der ziekte, herbergden zij in neus of pharynx het organisme niet. Zijn de dragers voorbeschikt voor de ziekte? Van 485 dragers, door den schrijver ontdekt, kreeg geen enkele de ziekte. Het zijn de dragers, die anderen besmetten, bij wie de ziekte kan uitbreken, als de meningococci niet op de slijmvliezen blijven steken, maar snel worden opgenomen en het zenuwstelsel besmetten. De dragers zijn gevaarlijker dan de lijders.

W. GORDON. *Cardiac digital percussio.* — De schrijver houdt vol, dat de ouderwetsche vingervingerpercussie met loodrechten en duidelijk hoorbaren aanslag de beste percussie-methode is, de zware en de lichte percussie doen beide op dezelfde wijze de groote hartsdemping kennen. Tegen de beweringen van anderen houdt hij vol, dat de demping in liggende houding kleiner is dan in staande houding. In Engeland wordt, naar het schijnt, veel te weinig werk gemaakt van het onderricht in en de beoefening der percussie; men ziet zelfs met eenige vingers tegelijk percuteeren.

F. G. CROOKSHANK. *Nervous cretinism.* — Wordt uitvoerig gerefereerd.

THOMAS H. KELLOCK and C. RHODES HARRISON. *A note on the occurrence of „blue pus” in septic wounds.* — Het verschijnen van bacillus pyocyaneus in een besmette wond is een gunstige gebeurtenis. De blauwe kleur van den etter verdwijnt weer na een paar dagen en daarna gaat het met de wond veel beter. Beproefd werd den bacil ter behandeling van slechte wonden daarop te enten, maar dit gelukt moeilijk. Als het lukt, ziet men voor de wond gunstige gevolgen. Of de bacil andere bacteriën verdrijft of zich ontwikkelt in wonden, waarin de ziektekiemen reeds verzwakt zijn, valt niet uit te maken. Bekend is het antagonisme tusschen bacillus pyocyaneus en den miltvuurbacil, misschien ook met andere bacteriën; met den streptococcus bestaat dit antagonisme niet. De stofwisselingsproducten zijn hier in het spel.

W. H. ABBOTT. *The control of venereal diseases. Some practical points in intravenous medication: with special reference to the injection of arsenobenzol preparations.*

J. A. WIJNHOF.

Wiener klinische Wochenschrift 1917, No. 41.

ARTHUR VON SARBO. *Ueber Kriegsnervenschädigungen.* — Bij gelegenheid van een demonstratie van een aantal zenuwpatiënten herhaalt SARBO zijn reeds vroeger geuite opvatting (*Wiener klin. Wochenschrift* 1916, n°. 20), dat een groot deel van de z.g. oorlogsneurosen op organische afwijkingen in de hersenen en het ruggemerg berusten en dat in dezen oorlog ziektebeelden zijn waargenomen, die in vredespraktijk zoo goed als onbekend zijn (bijv. de doofstomheid na commotie).

JULIUS DONATH. *Schwere Polyneuritis rheumatica der Plexus brachiales bei einem Kriegsteilnehmer.* — In aansluiting aan een angina ontwikkelt zich een acute gewrichtsontsteking, die afwisselend verschillende gewrichten van boven en onderste ledematen treft, waarna een dubbelzijdige armverlamming met ontaardingsreactie en trophische stoornissen door neuritis van de beide plexus brachiales. Genezing.

WILHELM NEUTRA. *Die Hemmungstendenz der Armbewegungen als Symptom bei hysterischem und simuliertem Hinken.* — Bij normaal loopen beweegt bij elken stap de

tegengestelde arm naar voren; bij gestoord loopen door eenzijdige beenafwijking beweegt de gelijkzijdige arm meer dan normaal, bij simulatie en bij hysterisch hinken wordt de gelijkzijdige arm stil gehouden of beweegt in ieder geval minder dan normaal.

IGNAZ SAUDEK. *Beitrag zur Therapie der Pollakisurie und Emuresis nocturna.* — Door bij de patiënten een geringe hoeveelheid (50 cM³) warme permanganaatoplossing in de blaas te spuiten en hen te laten beproeven deze hoeveelheid zoo lang mogelijk in te houden, wordt een oefeningsbehandeling ingeleid, die door stijging in hoeveelheid en duur van inhouden wordt uitgebreid. In vele gevallen genezing.

WILHELM KULKA. *Zur Therapie der Ruhr.* — Door beperking der koolhydraatvoeding en vervanging hiervan door yoghurt benevens hooge clysmata van dierlijke kool verdeeld in lauw water kon regelmatig verbetering resp. genezing verkregen worden.

Z. JUSTITZ. *Zur Therapie der Blattern.* — De door KULKA (*Wiener klin. Wochenschr.* 1917, n°. 21) aanbevolen behandeling met 6.5 pCt. kaliumpermanganaatoplossing heeft JUSTITZ bij een achttiental lijdens met goed gevolg toegepast.

ERICH MÜHLMANN. *Bemerkung über die angebliche Immunität röntgenbestrahlter Mäuse.* — In tegenstelling met FRANKL en KIMBALL (*Wiener klin. Wochenschr.* 1914, n°. 45) kon MÜHLMANN geen onvatbaarheid tegenover kwaadaardige gezwellen door bestraling met röntgenstralen aantoonen.

SIEGFRIED MALOWAN. *Versuch zur Herstellung einer GIEMSA-lösung.*

EMANUEL RYCHLIK. *Womit liesse sich Borsäure in der DAKIN-lösung ersetzen?* — In de oplossing van CARREL-DAKIN wordt calciumhypochloriet door soda veranderd in natriumhypochloriet, doch door de bijmenging van calciumhydroxyde tevens natronloog gevormd; dit schadelijke natronloog wordt geneutraliseerd door boorzuur, hetgeen het hyposulfit (de werkzame zuurstof-vrijmakende stof) niet aantast. In Oostenrijk is gebrek aan boorzuur; door dit te vervangen door natriumbisulfaat wordt nu de natronloog en de overmaat van soda veranderd in natriumsulfaat, hetgeen onschadelijk is en de antiseptische werking der oplossing niet vermindert.

L. R. VON KORCZYNSKI. *Statistisches über Bauchtyphus.* — Vervolg.

Militärsanitätswesen. BOTESLAW ZMIGROD. *Ein neuer Dauer-handstutzapparat bei Radialislähmung.*

Referierabend für orthopädische Nachbehandlung. V.

J. ED. ST.

Münchener medizinische Wochenschrift 1917, No. 45.

H. KÜTTNER. *Die Transplantation aus dem Affen und ihre Dauererfolge.* — KÜTTNER heeft voor 6 resp. 4 jaren bij 9 maanden resp. 1³/₄ jaren oude kinderen de ontbrekende fibula resp. radius vervangen door deze beenderen van een jongen macacus. Op het oogenblik blijkt uit de radiogrammen, dat deze beenderen onveranderd zijn vastgegroeid; er heeft geen lengtegroei plaats gehad. Deze bevinding leert ons, dat het materiaal voor groote been- en misschien ook gewrichtstransplantaties steeds gemakkelijk levend te verkrijgen is. Ook pezen en vaten van apen zullen waarschijnlijk met goed gevolg bij menschen kunnen worden overgeplant, van zenuwen van apen verwacht KÜTTNER in dit opzicht niet veel. Men overtuige zich door lijkopening, dat de aap gezond is.

W. HESSE. *Störungen der Pankreasfunktion durch Pankreaspseudozysten.* — Geschiedenissen van die geopereerde gevallen van pancreascyste. Waar de cyste in den kop zat, was de pancreasvertering ernstig, waar zij in het middengedeelte zat, minder ernstig en waar zij in den staart zat, niet gestoord. De afscheiding van de klier naar buiten wordt belemmerd door drukatrophie en afsluiting der uitvoergangen door druk van de cyste. De ernst van de stoornis in de pancreasfunctie geeft een aanwijzing voor de plaats, waar het gezwel is gezeteld. Na het verwijderen van de cyste herstelt zich de pancreasfunctie in eenige weken. In geen der gevallen werd een ernstige stoornis in de inwendige afscheiding der klier waargenomen.

H. BAB. *Ueber menstruelles Nasenbluten und seine organotherapeutische Behandlung.*

A. E. STEIN. *Die Heilung des Mastdarmvorfalls durch Fascientransplantation.* — STEIN neemt een stuk fascia lata van den patiënt van 20 cM. lengte en 2.5—3 cM. breedte en trekt dit met behulp van een DESCHAMPS en pincetten van PÉAN door twee

wonden, die voor en achter den anus gemaakt zijn, zoodat een fasciëring boven en om den anus wordt gevormd, die den prolaps tegen houdt. In de beschreven gevallen is na eenige maanden geen recidief opgetreden.

E. LENK. *Beitrag zum Abbau der Fettsäuren im Tierkörper*. — De ontleding der vetzuren vindt bij normale personen en diabeteslijders op verschillende wijze plaats. Tot het acetazijnzuur gaat het gelijk; daarna scheiden zich de wegen. Acetazijnzuur kan verder ontleed worden door keton- en zuursplitsing. De eerste komt gemakkelijk tot stand bijv. door verwarmen met verdunde minerale zuren, de tweede moeilijker: tot nu toe kon men deze alleen bewerken door geconcentreerd natron- of kaliloog. LENK vond nu een eenvoudiger methode nl. koken met azijnzuur, waarvan het verloop door hem wordt uiteengezet; waarschijnlijk vindt ook in het normale organisme deze splitsing door azijnzuur plaats.

C. ENGEL. *Ueber Bacterium Proteus und Ruhr*. — Bij verscheidene lijdens aan dysenterieverschijnselen met oedeem werden slechts zelden dysenteriebacillen, vaak echter *bact. proteus* in de ontlasting gevonden. In 2 gevallen werd lijkopening verricht en vond men behalve dysenterische afwijkingen een opvallend oedeem enz., zooals wij dat van besmettingen van dieren met *proteus* kennen: er werden ook *proteus*, doch geen dysenteriebacillen gevonden; geen agglutinatie van *proteus* door het bloedserum. Volgens ENGEL zijn hier de dysenteriebacillen door *proteus* overwoekerd en zijn de afwijkende verschijnselen aan *proteus* als nosoparasiet toe te schrijven. De verschillende darmbacteriën bieden verschillenden weerstand tegen deze overwoekering door *proteus*.

H. SACHS. *Zur serodiagnostischen Bedeutung der Globulinveränderungen (insbesondere bei Syphilis)*. — Niet kort samen te vatten.

E. HEINICKE. *Weitere serochemische Untersuchungen bei Syphilis*. — Opmerkingen bij het artikel van BRUCK.

Feldärztliche Beilage der Münch. mediz. Wochenschr. 1917, No. 45.

M. BRANDES. *Hyperalgetische Zonen bei Schädelschüssen im Kriege*. — Vóór den oorlog schijnen hyperalgetische zonen bij schotwonden van den schedel vaker te zijn waargenomen dan tegenwoordig: BRANDES nam ze bij 150 gevallen slechts 2 maal waar; in het eerste geval bevond de zone zich eenzijdig in het 2de—4de cervicaalsegment, in het tweede symmetrisch in het 2de—3de cervicaalsegment. De dubbelzijdige uitbreiding van de zone behoeft niet te wijzen op dubbelzijdig letsel van schedel of hersenen. BRANDES neemt letsel van de fijnste sympathicustakken als oorzaak aan.

WEDERHAKE. *Ueberpflanzung (Transfusion) von Blut*. — WEDERHAKE infundeert door kloppen gedefibrineerd of met natrium citricum vermengd bloed of gefiltreerd bloed uit een haematothorax. Hij zag hiervan nooit eenig nadeelig gevolg, ook indien dit bloed met dat van den patiënt agglutineerde. Hij nam alleen bloed van gezonde lieden van ongeveer denzelfden leeftijd, hetzelfde geslacht en ras als de patiënt en spoot dit onmiddellijk in, liefst intraveneus, doch ook intramusculair. Slechts eens voerde hij onmiddellijke transfusie uit. Hij beveelt de indirecte aan bij acuut, groot bloedverlies, chronische bloedarmoede, chlorose, sepsis, enz..

F. ERKES. *Zur Therapie der retrobulbären Schussverletzungen der Orbita*. — De normale gezichtsscherpte van het volkomen blinde oog keerde in het beschreven geval onmiddellijk terug, nadat door resectie van een deel van het jukbeen en den lateralen oogkaswand ruime afvloeiing van het haematoom mogelijk was geworden.

F. BAUER. *Eine Arbeitsprothese für Handverstümmelungen*. — Met afbeeldingen.

ANDERNACH. *Psychogen bedingte Ausfallerscheinungen nach Kopfverletzungen*. — Gevalen van hysterische aphasia, van verlamming van een arm, van psychogene cerebellaire ataxie na schedelverwonding.

W. PORZELT, *Ein Aneurysma arteriovenosum duplex*. — Het aneurysma werd gevormd door de arteria femoralis, de vena femoralis en vermoedelijk een verbindingstak tusschen vena saphena parva et profunda femoris.

W. NONNENBRUCH. *Zur Technik der Skarifikationen*. — Ter voorkoming van besmetting maakt NONNENBRUCH de insnijdingen in zorgvuldig geschoren, ontsmette en

met 2 pCt. collargolzalf bestreken huid. Hij behandelt de huid reeds den vorigen dag, verbindt aseptisch en bedekt na de insnijding de wonden met een groot aseptisch verband. Door de zalf wordt ook maceratie van de huid voorkomen.

A. NUSSBAUM. *Messblech für Fingerbeweglichkeit und Bemerkungen zur Extension bei Phalanx- und Metakarpalfrakturen.* — Met afbeelding.

W. SEITZ. *Ueber ein Verfahren „angestochene“ Röntgenröhren wieder gebrauchsfähig zu machen bezw. bei neuen Röhren das „Anstechen“ zu verhüten.*

MOHR. *Ein bewährter Schulterschutz für Krankenträger der Sanitätskompagnien.*

C. HARMS, *Ein eigenartiger Befund bei einer Blinddarmoperation.* — Een voor drie jaren rechts in den hals terechtgekomen shrapnellkogel was naar de buikholte gezakt, daar in buikvliesvergroeiingen ingekapseld en had tot op appendicitis gelijkende verschijnselen aanleiding gegeven.

A. GALAMBOS. *Der Paratyphus A an unserer Südwestfront,* — Ook aan dat front blijkt paratyphus A geen zeldzaamheid te zijn.

La Presse Médicale 1917, No. 57.

R. LEGENDRE. *La question du pain. Le pain français.* — LEGENDRE verdedigt de samenstelling van het tegenwoordige Fransche brood, dat uit meel bereid is, dat 85 pCt. van den graankorrel bevat. De bezwaren tegen dit brood worden niet veroorzaakt door zijn gehalte aan cellulose enz., doch door de fermenten, die het bevat. Deze werken echter alleen in zure omgeving, zoodat men hun invloed kan voorkomen door het brood met een alcali, het best kalkwater, te bereiden. Dit wordt tegenwoordig in Frankrijk met zeer goed gevolg toegepast.

L. IMBERT. *Accidents du travail et blessures de guerre. Une nouvelle loi.*

La Presse Médicale, 1917. No. 58.

DUCROQUET. *Les troubles fonctionnels dans les raideurs et les ankyloses douloureuses de l'articulation tibio-tarsienne.* — Aan de hand van vele afbeeldingen beschrijft DUCROQUET de loopstoornissen, die de pijnlijke stijfheid van het voetgewricht veroorzaakt. Deze vertoonen 2 typen: 1°. den gang met buitenwaartsche draaiing van het zieke lid; 2°. den gang „avec mouvement de salutation”: de romp maakt hierbij telkens buigbewegingen. Beide typen kunnen ook gecombineerd voorkomen.

A. MANAUD. *Traitement des paludéens de l'armée d'orient en France.* — Men geve 4—5 dagen achtereen groote giften chinine, daarna dezelfde gift eens in de 5 dagen, daarna (minstens 1/2—1 jaar) eens in de week. Per os geve men 2—3 gram, intramusculair 1.5—2 gram, intraveneus 1—1.5 gram. In het acute tijdperk is de intraveneuse inspuiting te verkiezen: men spuite langzaam 1.25 gram bimurias chinini in 125 cm³ physiologische zoutoplossing in. Later late men den patiënt het middel het liefst per os nemen. Daarbij geve men arsenicum, zorg voor goede voedng, frissche lucht enz..

P. SMIT.

BOEKAANKONDIGINGEN.

C. A. PEKELHARING, *Voordrachten over weefsel leer.* Tweede geheel herziene druk. Haarlem. De Erven F. BOHN. 1917. Prijs f 10.—; geb. f 12.—.

Twaalf jaren zijn er verlopen, sedert ik de eer had in dit zelfde *Tijdschrift* den 1sten druk aan te kondigen. Hoeveel exemplaren de oplaag telt, is mij niet bekend, maar ik vind het geen compliment voor hen, te wier behoefte het boek geschreven is, dat een zoo lange tijd heeft moeten verlopen, voordat een tweede druk noodig bleek. Misschien speelt de treurige gewoonte van sommigen, hun studieboeken van de hand te doen, zoodra zij die niet meer